

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Gyógypedagógiai Módszertani és Rehabilitációs Intézet – NKE Vezető- és Továbbképzési Intézet

A szomatopedagógia szakon/szakirányon végzett gyógypedagógusok iránti munkaerő-piaci kereslet alakulása (2014-2015)

Márkus Eszter- Vörös Ferenc

markus.eszter@barczy.elte.hu; vorossferenc@gmail.com

Absztrakt: A tanulmány a szomatopedagógusok iránti munkaerő-piaci kereslet egyes szempontjait dolgozza fel egy folyamatban lévő országos kutatás részeredményei alapján. A kutatás nem a szakemberek kikérdezésével, hanem központilag nyilvántartott álláshirdetések elemzésével próbál válaszokat keresni arra, hogy milyen ágazatokba, milyen intézményekbe, és milyen feladatokra keresnek szomatopedagógia szakirányon végzett gyógypedagógusokat. Az összefoglalás röviden kitér arra, hogy a megváltozott intézményi környezetben milyen új ismereteket és kompetenciákat szükséges biztosítani a szakemberképzésben.

Kulcsszavak: gyógypedagógia (szomatopedagógia); gyógypedagógus-képzés (szomatopedagógia szakirány); munkaerő-piaci igények és szükségletek.

The situation of the labour market demand for Special Needs Educators and Therapists with the Specialization Physical Disabilities (2014-2015)

Abstract: This study is dealing with some special view-points of the demand and need for Special Educators and Therapists (Specialization Physical Disabilities) in the Hungarian public labour market, on the basis of selected results of a nation-wide research. The method of research has been not interviewing the Specialists themselves, but analysing data of public registered job-advertisements. The main questions of the research have been the next: which public sectors, what type of institutions and for what kind of special educational and therapeutic tasks are these advertisements searching for Special Needs Educators and Therapists (Physical Disabilities). The summary formulates some suggestions for the competences, contents of the training of the mentioned Specialists.

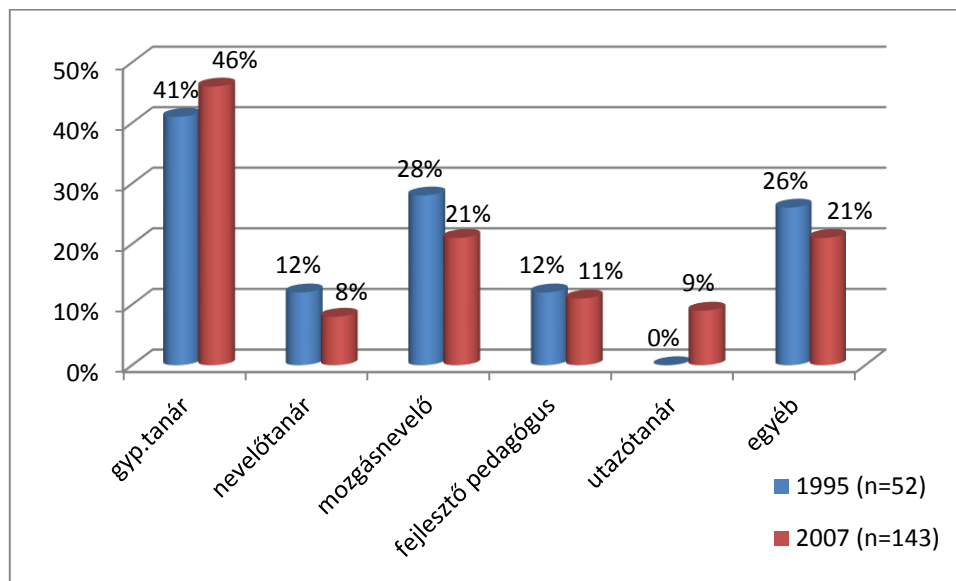
Keywords: Special Needs Education and Therapy (Physical Disabilities); Training of Special Needs Educators and Therapists (Specialization Physical Disabilities); demands and needs of the labour market.

Bevezetés

A gyógypedagógus-képzésben közreműködő szakemberek számára a képzés gondozásához és folyamatos megújításához elengedhetetlen, hogy a volt hallgatók elhelyezkedési lehetőségeiről, a szakterületen való szakmai és személyes boldogulásukról időről-időre formális vagy informális keretek között visszacsatolást kapjanak. A szomatopedagógiai szakterület viszonylag szűk volta miatt hosszú évekig működött az informális visszajelzés a képzés minőségéről: gyakorlatvezetőknek tartott fórumokon, szakmai konferenciákon, hallgatók visszajelzéseiből, munkáltatóktól. Időközben két kismintás, rövid kérdőíves felmérés is készült arra vonatkozóan, hogy mely ágazatokban, milyen munkaviszonyban, milyen munkakörben dolgoztak a szomatopedagógusok (Benczúr – Márkus, 1995; Péntek Dózsa – Márkus, 2007). A két kutatás a végzett szakembereket kérdezte ki, az első

vizsgálatban 52 kérdőív, míg a második vizsgálatban 143 kérdőív érkezett vissza, ami az addig végzett szakemberek közel 50%-a volt. A felmérés eredményei alapján a szomatopedagógusok által betöltött állások 60-66%-ban a köznevelési (korábban közoktatási), 20-30%-ban az egészségügyi, szociális és gyermekvédelmi ágazathoz, míg 10-13%-ban egyéb ágazathoz tartoztak (sportszervezetek, média, civil szervezetek, közigazgatás).

Az 1995-ben, illetve 2007-ben megkérdezett szomatopedagógusok nagy része több munkaköri besorolást is feltüntetett ellátott feladatai között, ezért az ellátott feladatok gyakoriságát vizsgáltuk, ahol a következő eredményeket kaptuk.

1. ábra: Végzett szomatopedagógusok által ellátott munkakörök (feladatok) gyakorisága (forrás: Benczúr – Márkus, 1995; Péntek Dózsa – Márkus, 2007)

Az 1. ábra a szomatopedagógusok által betöltött munkakörök, ellátott feladatok gyakoriságának változását mutatja a két korábban végzett felmérésben (1995, 2007). Kissé emelkedett a gyógypedagógiai tanár munkaköri megnevezés gyakorisága, míg a mozgásnevelői munkakörben alkalmazottak gyakorisága enyhén csökkent, továbbá megjelent az „utazótanáár” munkakör az integrált nevelés-oktatás segítésére (az 1993. évi közoktatási törvénynek köszönhetően). Természetesen az egyéb típusú intézményekben találkozhatunk még egyéb munkakörökkel, feladatokkal is (pl. alapítványi szervező, szövetségi főtitkár, családgondozó, ergoterapeuta, mozgásfejlesztő, főiskolai oktató és tanársegéd, illetve vezető beosztásban lévő kollégák).

A korábbi kutatások csak a végzett szakemberek által betöltött munkaköröket és ellátott feladatokat voltak képesek feltérképezni, s ez alapján próbáltunk meg visszakövetkeztetni a munkaerő-piaci igényekre, keresletre, a szomatopedagógus szakemberekkel szemben támasztott elvárásokra. De ezekből a felmérésekből nem tudható meg, hogy vajon képzünk-e

elég szomatopedagógia szakirányos gyógypedagógust, illetve arra képezzük-e, amire szükség van, továbbá biztosítjuk-e a szükséges ismereteket és kompetenciákat a leendő szomatopedagógusok számára. Ezeket a kérdéseket csak akkor tudjuk megválaszolni, ha a munkaerő-piac munkáltatói oldalát is megkérdezzük, illetve megpróbálunk információkat szerezni elvárásaikról.

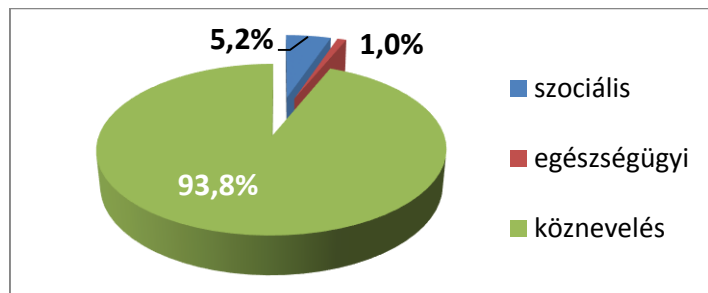
Szomatopedagógusokat kereső álláshirdetések elemzése (2014-2015)

Az állami fenntartású (köz)intézményekben (a köznevelési, szociális, egészségügyi, igazságügyi stb. ágazatban) néhány éve kötelezően meg kell hirdetni minden közalkalmazotti állást és munkakört a www.kozigallas.hu központi portálon. Egy készülőfélben lévő mesterképzési diplomamunka keretében gyógypedagógusokat kereső álláshirdetések módszeres összegyűjtése történt a 2014.01.01-2015.03.29. közötti időszakra vonatkozóan. Ezek a hirdetések csak az állami fenntartású munkahelyeket jelentik, tehát az egyházi vagy non-profit, civil szervezetek által működtetett intézmények és szolgáltatások munkaerő-igényét nem tartalmazzák. A fent hivatkozott két korábbi felmérésből tudható, hogy a szomatopedagógusok közel 80%-a állami fenntartású intézményeknél és szolgáltatóknál helyezkedett el (Benczúr – Márkus, 1995; Péntek Dózsa – Márkus, 2007). A 2010-2015 közötti időszakban a Diplomás pályakövető rendszer (DPR) adataiból tudható, hogy a végzett gyógypedagógusok 83-85%-a a közszolgálati ágazatban (közszférában) talál munkát (www.felvi.hu, www.elte.hu). Ennek következtében a www.kozigallas.hu portálon megjelenő álláshirdetések feltételezhetően a gyógypedagógusok iránti munkaerő-piaci igények 80-85%-át magukban foglalják, s emiatt az adatok meglehetősen megbízhatóak.

A vizsgált 15 hónapnyi időtartamban összesen 2850 hirdetés található a portálon, amiben gyógypedagógus végzettségű szakembereket keresnek. Ebből a 2850 hirdetésből 1649-ben (57,9%) szerepelt szakos/szakirányos megnevezés, a többi hirdetésben csak „gyógypedagógus” megjelölés található. Az 1649 szakos/szakirányos megjelölést tartalmazó hirdetés között 97 hirdetésben szerepelt a szomatopedagógus megjelölés (a szakirányos hirdetések 5,9%-a).

A 2. ábrán a szomatopedagógus megjelöléssel talált hirdetések (n=97) ágazati megoszlása látható. A szociális intézményekben (bölcsőde, fogyatékos személyek átmeneti otthona, ápoló-gondozó otthona, rehabilitációs otthona, pszichiátriai betegek otthona; n=5) terápiás munkatárs munkakörbe keresnek szomatopedagógusokat, elsősorban mozgásterápiás feladatokra (mozgásterapeuta). Egy esetben adott fel egy kórház és rendelőintézet hirdetést (egészségügyi ágazat), ahol szintén szomatopedagógust szeretnének alkalmazni

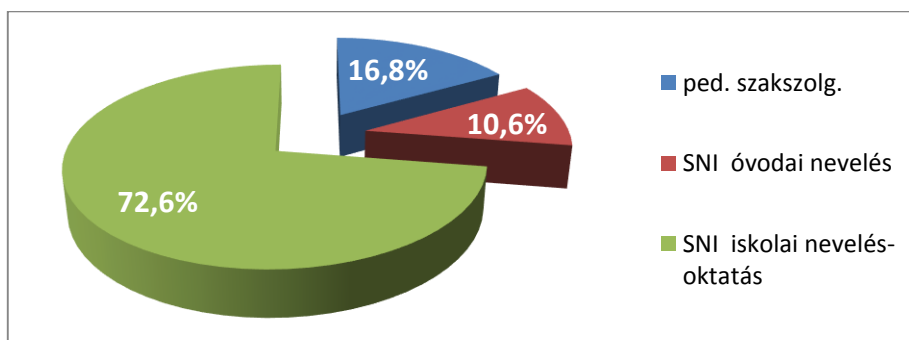
mozgásterápiás feladatokra. Az alacsony elemszám miatt az egészségügyi és szociális ágazatból érkezett hirdetések további elemzése nem szükséges.

2. ábra: Szomatopedagógusokat kereső hirdetések ágazati megoszlása (n=97)

A köznevelés területét érdemes tovább elemezni. A 91 köznevelési hirdetésben összesen 113 ellátandó munkaköri feladat (szomatopedagógiai tevékenység) nevesül. Ennek az az oka, hogy például az egységes gyógypedagógiai módszertani intézményekben (EGYMI) egyszerre keresnek speciális (az alapító okiratokban „szegregált”-nak nevezett) és integrált nevelésre (például utazó gyógypedagógusi feladatra), vagy az intézményben egyszerre működik speciális óvoda és iskola is, és mindkettőben igényt tartanak a szomatopedagógus munkájára. Pedagógiai szakszolgálatoknál több hirdetésben keresnek egyszerre szakértői bizottsági feladatokra, korai fejlesztésre és fejlesztő nevelésre.

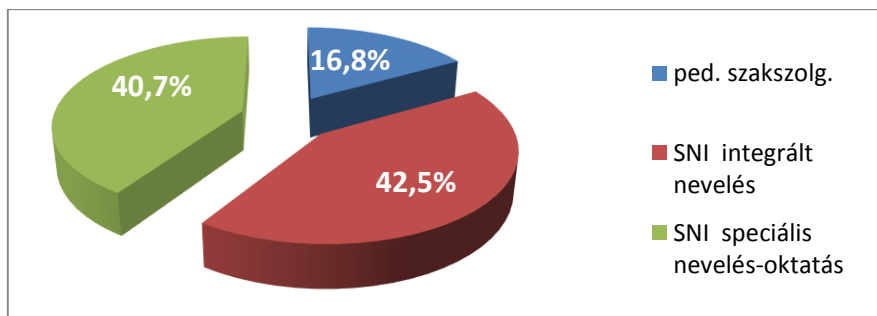
A 3. ábrán látható, hogy a hirdetésekben szereplő feladatok közel 73%-a iskolai nevelés-oktatásra vonatkozik, 10% az óvodai nevelés. Az óvodai és iskolai nevelést összesítve a köznevelés területén 83%-ban keresnek gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézménybe, továbbá gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézménybe szomatopedagógia szakirányon végzett szakembert. A nevelési-oktatási feladatok mellett fennmaradt 16,8%-nyi feladat pedagógiai szakszolgálati tevékenység.

3. ábra: Köznevelésben ellátandó feladatok megoszlása intézménytípusonként (n=113)

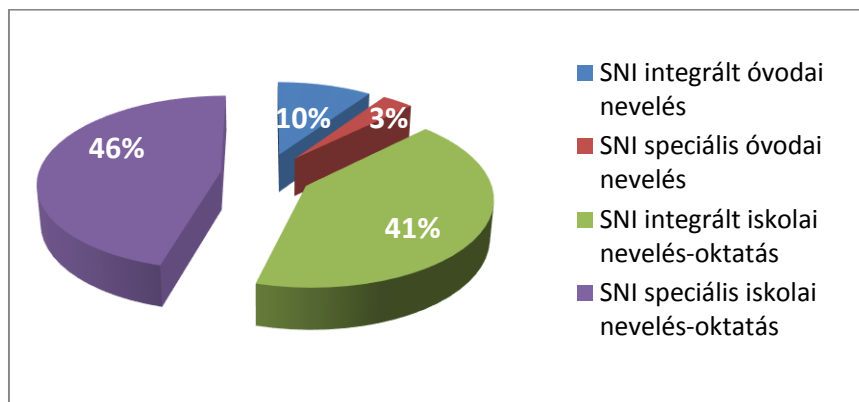
A 4. ábrán látható, hogy a speciális és/vagy integrált nevelés mentén hogyan alakul a szomatopedagógusokra váró feladatok megoszlása (speciális óvoda, iskola vagy integrált óvoda, iskola). Integrált óvodában és integrált iskolában végzendő szomatopedagógiai tevékenység a hirdetésekben szereplő feladatok 42,5%-ában jelenik meg, speciális óvodai

nevelésben és speciális iskolai nevelésben az ellátandó feladatok 40,7%-a. Az integráció és/vagy különnevelés mentén összesített eredmények alapján megállapítható, hogy kicsivel több szomatopedagógust keresnek integrált körülmények között nevelt mozgáskorlátozott gyermekek és tanulók ellátására, mint speciális intézményekbe. A pedagógiai szakszolgálatok esetében elsősorban diagnosztikai és fejlesztő feladatokra keresnek szomatopedagógusokat (lásd később).

4. ábra: Köznevelési feladatok megoszlása ellátási formánként (n=113)

Ha az elemzés következő lépésében kivesszük a pedagógiai szakszolgálati tevékenységeket (5. ábra), akkor azt látjuk, hogy az integrált és a speciális intézményi feladatok megoszlása nagyjából kiegyenlített: 51% az integrált ellátás és 49% a speciális ellátás.

5. ábra: Nevelési-oktatási feladatok megoszlása ellátási formánként és intézménytípusonként (72 hirdetésben n=94 szomatopedagógiai feladat)

Az óvodai nevelés (összesen 13%) területén lényegesen nagyobb az integráció aránya (az összes óvodai ellátás 77%-a), míg iskoláskorra a speciális ellátás aránya kicsit nagyobb teret nyer. Az óvodai nevelés területén egyértelmű, hogy az integrált nevelés a hangsúlyosabb, hiszen ismeretes, hogy speciális (külön-) óvodai férőhely igen csekély számban áll rendelkezésre mozgáskorlátozott kisgyermek részére. Az iskolai nevelési-oktatási feladatok 87%-os arányban jelennek meg a köznevelési intézmények által feladott hirdetésekben. Ez természetes, mivel az óvodai nevelés maximum 3-4 évig tart, míg a tankötelezettség teljesítése minimum 10 tanévet vesz igénybe (6-16 éves korig), magában foglalja az általános

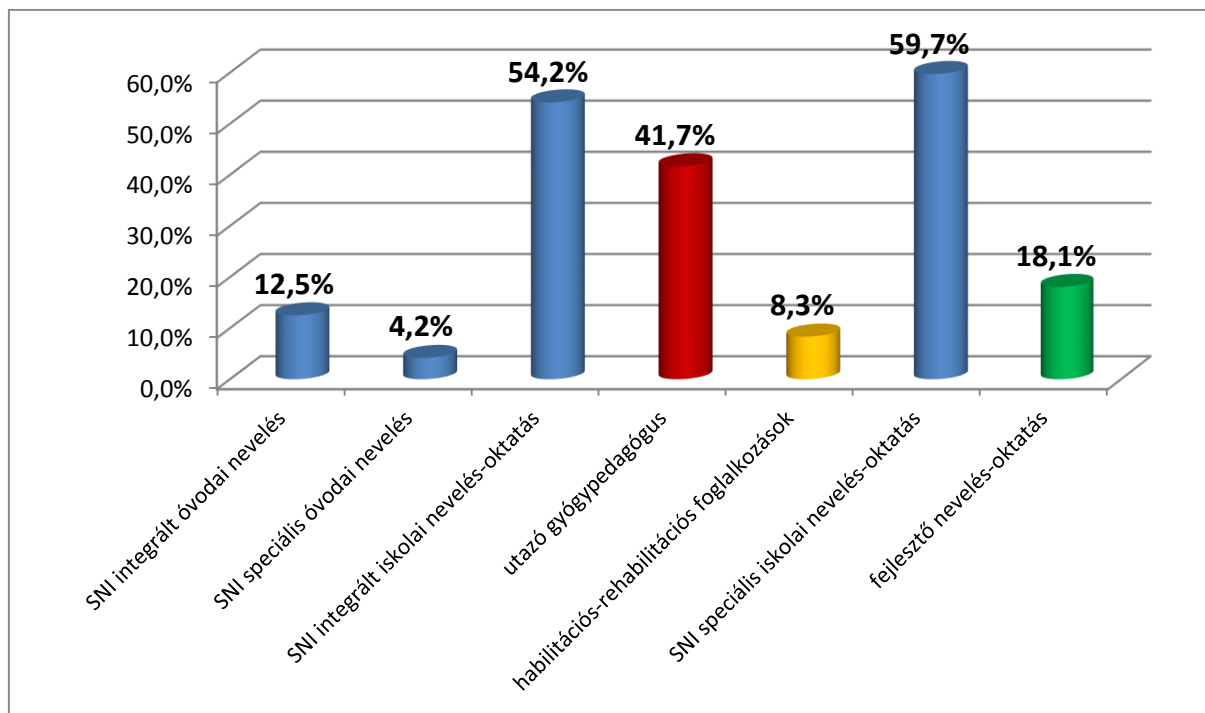
és középfokú iskolai oktatást, és sajátos nevelési igény esetén 23 éves korig meghosszabbítható, tehát a fogyatékos tanuló akár 17 tanévet is eltölthet a gyógypedagógiai nevelés-oktatás intézményeiben, ami könnyen magyarázza a nagyobb szakember-igényt.

Az iskoláskorú tanulók ellátásában mutatkozó arányok egyáltalán nem jelentik azt, hogy a mozgáskorlátozott tanulók több mint 50%-a speciális intézményben kapna ellátást. Mindösszesen két „mozgásjavító” iskola található az ország területén, melyek erre a feladatra szakosodtak, és nagyon valószínű, hogy sokkal több tanulót találunk integráló intézményekben, mint a speciális iskolákban. A kizárólag mozgáskorlátozott tanulók nevelésére-oktatására létrehozott (speciális) iskolákban a szakemberek teljes óraszámukban a mozgáskorlátozott tanulókkal foglalkoznak, míg az integráló intézményekben egy-egy szomatopedagógus több tanulót is elláthat, hiszen az integráltan nevelkedő tanulók számára csak a szakértői bizottságok által meghatározott rehabilitációs órakeretben szükséges a szomatopedagógus jelenléte. Így az integrációba keresett szomatopedagógusok feltételezhetően nagyobb tanulólétszámot tudnak ellátni, azaz az integrált/speciális intézményi feladatok megoszlásából semmiképpen sem lehet az esetleges integrált/speciális intézménybe járó gyermekek/tanulók létszámára következtetni.

Ha ilyen magas arányban keresnek a speciális iskolai nevelésre, oktatásra szomatopedagógust, akkor az arra is utalhat, hogy még oda sem jut megfelelő számú szakember. Illetve esetleg más oka is lehet?

E kérdés megválaszolására a megoszlások mellett érdemes tovább vizsgálni a köznevelés területén megjelent hirdetésekben megjelenő előfordulási gyakoriságokat.

A gyakoriság számítása úgy történt, hogy a nevesített feladatok számát a hirdetések számához arányítottuk (6. ábra). A 72 hirdetésben 94 feladatot találtunk (a hirdetések számához képest az ellátandó feladatok aránya 130%). Ez teljesen érthető, hiszen – mint ahogyan korábban már utaltunk rá – egy intézményben több feladatra is alkalmazni kívánják a szomatopedagógust. Ha a kék színű oszlopok értékeit összeadjuk, ezek kiadják a 130%-os értéket. Az eltérő színnel jelzett oszlopok olyan feladatokat fogalmazznak meg (utazó gyógypedagógus, rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások, fejlesztő nevelés-oktatás), melyek a kék színnel jelzett oszlopok valamelyikének részhalmazai. Megjelenítésük azonban nagyon érdekes információkat szolgáltat, melyekben a köznevelési rendszer elmúlt években bekövetkezett változásai nyomon követhetők, és a szomatopedagógus kompetenciakörét is átalakítják, bővítik. Mindennek közvetlen hatása is lehet a szomatopedagógia szakirány belső tartalmainak átcsoportosítására.

6. ábra: Szomatopedagógiai feladatok előfordulási gyakorisága a nevelési-oktatási intézmények által feladott hirdetésekben (72 hirdetésben 94 szomatopedagógiai feladat)

Az integrált nevelés-oktatás ellátása a hatályos jogi szabályozás alapján kétféle módon valósítható meg. A tankerületben található gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmény (EGYMI) működtet utazó gyógypedagógusi hálózatot, vagy az intézmény maga vesz fel szomatopedagógust integrált tanulói mellé. Az utazó gyógypedagógus feladat (piros színű oszlop) megjelenését a hirdetésekben éppen ezért külön is kódoltuk, hogy láthassuk, vajon az integrált nevelés-oktatás és az utazó gyógypedagógus gyakorisága egyezik-e. Az utazó gyógypedagógus kódja mellett mindenütt kódoltuk az „SNI integrált nevelés-oktatás” kategóriát, ennél fogva az utazó gyógypedagógus részhalmaza az integrált nevelés-oktatásnak. Több olyan hirdetés is volt azonban, ahol nem gyógypedagógiai nevelési oktatási intézmény (EGYMI) hirdetett szomatopedagógus állást, hanem olyan intézmény, amelyik csak integrált neveléssel foglalkozik. Az SNI integrált iskolai nevelés-oktatás gyakorisága (54,2%) magasabb, mint az utazó gyógypedagógus gyakorisága (41,7%), ebből arra lehet következtetni, hogy a két gyakoriság közti különbség (12,5%) olyan hirdetéseket takar, ahol az integráló intézmény teljes állásban kíván szomatopedagógust alkalmazni. Az integrált/inkluzív nevelés további fejlődésének egyik fontos lépcsője lehet, ha a gyógypedagógus teljes állású, mondhatjuk „teljes jogú” tagja a tantestületnek, teljes óraszámában az iskolában tartózkodik. Az utazó gyógypedagógus ezzel szemben rendszerint

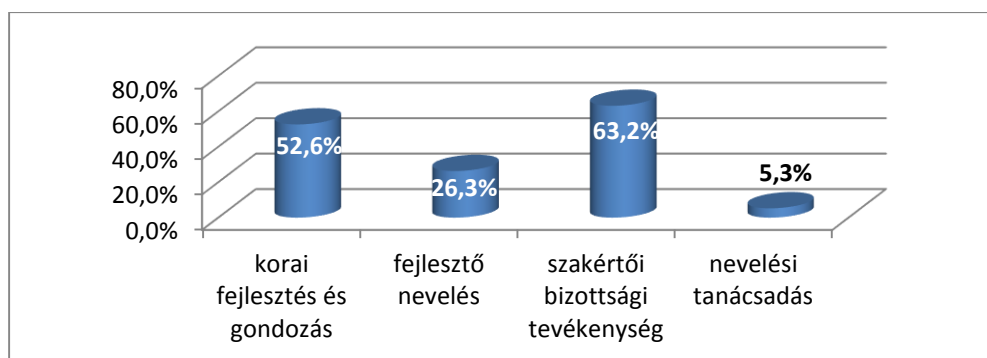
több intézménybe is kijár az EGYMI-ből, a szakértői bizottság által előírt rehabilitációs órakeret óraszámainak megfelelően ellátja az integrált tanuló speciális fejlesztésének feladatait, de emellett nem válik részévé a tantestületnek, és korlátozott időtartamban elérhető a szülők, pedagógusok és más szakemberek számára.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások megtartása a nevelési-oktatási intézmények által feladott hirdetések 8,3%-ában került külön megnevezésre. Ez a tevékenység mind az integrált, mind a speciális intézményekben előfordulhat, tehát ezeknek részhalmaza, az adat megjelenítése csak tájékoztató jellegű (sárga színű oszlop).

A súlyosan-halmazottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelés-oktatása 2014 szeptembere óta kizárólag gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben vagy intézmény által látható el. Ily módon a fejlesztő nevelés-oktatás részhalmaza az SNI speciális iskolai nevelés-oktatás kategóriának. Mivel ezen tanulók többféle fogyatékosági típusba tartozhatnak, ezért nem csupán (nem elsősorban) a mozgáskorlátozott tanulók számára létrehozott intézmények tanulói. A szomatopedagógusokat kereső hirdetések szövegében 18,1%-os gyakorisággal jelenik meg a fejlesztő nevelés-oktatás (zöld színű oszlop) mint feladat, ezek a hirdetések rendszerint más fogyatékosági típusba sorolható (többségében értelmileg akadályozott, néha tanulásban akadályozott) tanulók számára működő speciális iskolák hirdetései. Ezek azok az intézmények, ahol elindították a fejlesztő nevelés-oktatást (2006-2014 között „fejlesztő iskolai oktatás”-t), illetve ahol a gyógypedagógiai iskolának a tankerülete területén élő súlyosan-halmazottan fogyatékos tanulók gyógypedagógiai ellátását meg kell szerveznie. (Megszervezhető otthoni ellátás keretében, vagy abban az intézményben, ahol a tanuló gondozása történik, pl. ápoló-gondozó otthonban, fogyatékosok nappali intézményében stb.). Ha kivesszük a fejlesztő nevelés-oktatást az SNI speciális iskolai oktatás-nevelés kategóriából, akkor 41,6% marad. Ebből arra lehet következtetni, hogy a fejlesztő nevelés-oktatás bevezetése megemelte/megemeli a gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményekben a szomatopedagógusok iránti keresletet, jelen vizsgálatunkban közel 50%-kal. A hirdetésekben a mozgáskorlátozott tanulók „klasszikus” speciális nevelés-oktatásának gyakorisága ennek következtében 41,6%, ami ténylegesen alacsonyabb érték, mint az 54,2%-os gyakoriság az integrált iskolai nevelés-oktatás esetében. Tehát jól látszik, hogy mozgáskorlátozott tanulók esetében az integrált nevelés-oktatás területén nagyobb az igény a szomatopedagógusra, a speciális intézményekben a súlyosan-halmazottan fogyatékos tanulók ellátása emeli meg a szomatopedagógiai szaktudás iránti munkaerő-piaci igényt.

Pedagógiai szakszolgálathoz a vizsgált időszakban 19 hirdetésben kerestek szomatopedagógia szakirányon végzett szakembert. Bár az esetszám kicsi, mégis érdemes vizsgálni az

ellátandó feladatok tekintetében. A vizsgálódáshoz itt is a gyakoriság lehet a célravezető, mert 19 hirdetésben összesen 28 feladatot neveztek meg a szakszolgálati tevékenységek közül. A szakszolgálati tevékenységek kódolása egyszerűbb volt, a hirdetések többségében a vonatkozó jogszabályokban definiált feladatok fogalmazódtak meg.

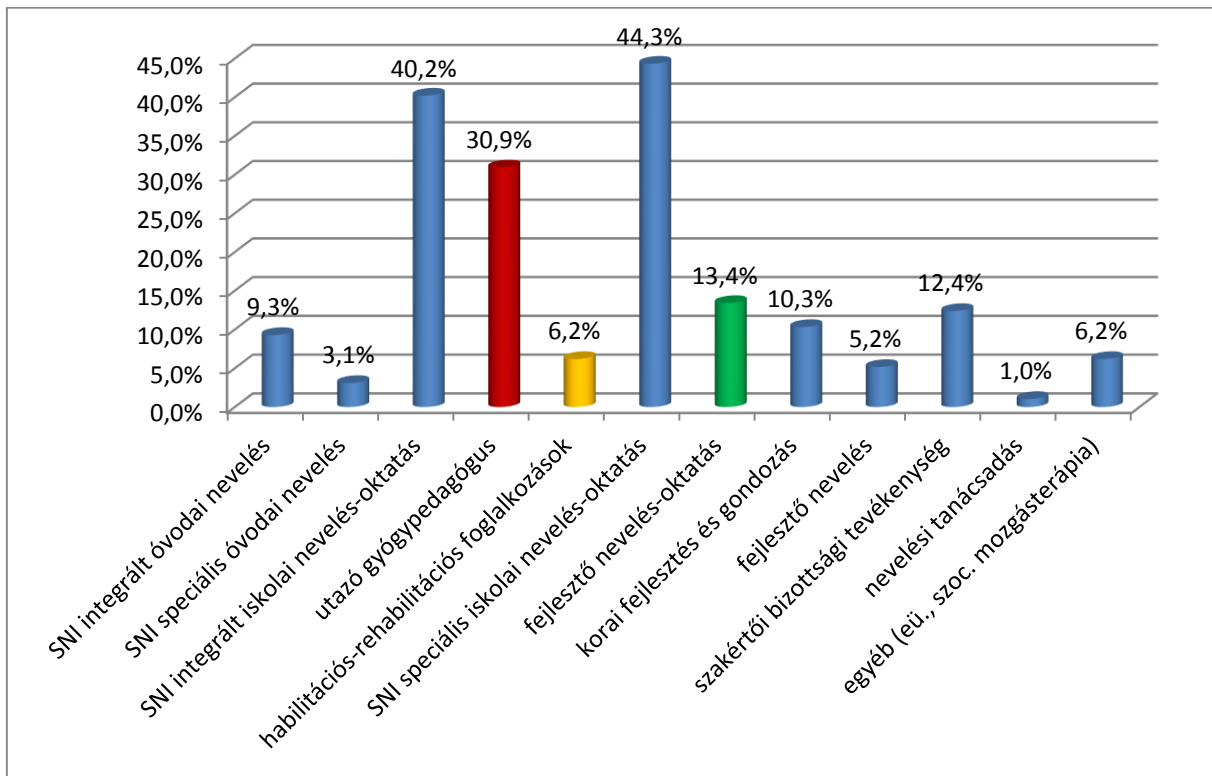
7. ábra: Szomatopedagógiai feladatok előfordulási gyakorisága a pedagógiai szakszolgálatok által feladott hirdetésekben (19 intézmény, 28 feladat)

A 7. ábra adatai az alacsony elemszám ellenére is tendencia szinten ábrázolják, hogy a szomatopedagógiai kompetenciák a pedagógiai szakszolgálat intézményeiben elsősorban a szakértői bizottsági vizsgálatok, illetve a korai fejlesztés és gondozás feladatainak ellátására tesznek alkalmassá. A fejlesztő nevelésben megjelenő gyakoriság azért alacsonyabb, mert az csak az 5-6 éves korú súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekek ellátására szolgál, tehát igen kis létszámú a célcsoport. A pedagógiai szakszolgálatok közül rengeteg tagintézménynél jelent meg az alapító okiratban a szakértői bizottsági tevékenység, a viszonylag magas gyakoriság (63,2%) ennek köszönhető. Mindenképpen előremutató és öröndetes, hogy ezek a szakszolgálati tagintézmények szomatopedagógust keresnek a mozgásvizsgálatok elvégzésére, akár a korai fejlesztésben, akár a fejlesztő nevelésben részt vevő gyermekek vizsgálatáról legyen szó. A jövő szempontjából üdvözlendő, hogy a komplex vizsgálat elvégzése érdekében a kisebb szakszolgálati tagintézmények is szomatopedagógust keresnek a mozgásállapot felmérésére, mozgásvizsgálatra. Ugyanígy nagyon fontos, hogy a korai fejlesztés és gondozás feladatainak ellátására is keresnek szomatopedagógus szakembert, hiszen az első években bármely fogyatékosági típusba tartozó kisgyermek esetében hangsúlyos jelentősége van a mozgásfejlődésnek, mozgásfejlesztésnek.

Összegzés és következtetések, ajánlások a szomatopedagógus-képzés számára

A 8. ábrán a szomatopedagógusok által ellátandó feladatok előfordulási gyakorisága látható az összes feladott hirdetésben. Ezeknek az adatoknak egy része összevethető az 1995-ben és 2007-ben végzett kérdőíves felmérések adataival. A szomatopedagógusok körében végzett

korábbi felmérésekből kiderült, hogy 20-30%-uk dolgozott az egészségügyi, szociális vagy gyermekvédelmi ágazatban (lásd Bevezetés). A jelenlegi kutatás alapján a feladott hirdetések 6,2%-ában keresnek egészségügyi vagy szociális területre szomatopedagógust.

8. ábra: Szomatopedagógiai feladatok előfordulási gyakorisága az intézmények által feladott hirdetésekben (97 hirdetésben 119 feladat)

Ennek feltételezhető oka lehet, hogy míg korábban a képzési kötelezettség, majd később egyéni fejlesztő felkészítés a szociális intézményekben is megvalósulhatott, és az intézmények maguk alkalmazták a feladatra gyógypedagógusokat, addig jelenleg a súlyosan-halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelése-oktatása a gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmények feladat-ellátási körébe tartozik. Ezért is látható, hogy az SNI speciális iskolai nevelés-oktatáson belül (44,3%), 13,4%-ban keresnek fejlesztő nevelés-oktatásra szomatopedagógusokat. Azaz, ahol eddig a szociális intézménybe kerestek szakembert a súlyosan-halmozottan fogyatékos tanulók ellátására, most ez a kereslet áthelyeződött az SNI speciális nevelési-oktatási intézményekbe.

Arról is árulkodhat ez az összehasonlított adat, hogy sok esetben a szomatopedagógia szakirányon végzett gyógypedagógusok maguk találnak elhelyezkedési lehetőséget az egészségügyi vagy szociális ágazatban, pedig esetleg olyan álláshirdetésre jelentkeznek, amiben eredetileg nincs nevesítve a szomatopedagógia.

Figyelemre méltó az utazó gyógypedagógus iránti igény gyakoriságának növekedése, míg a 2007-es felmérésben a szomatopedagógusok körében 9%-ban jelent meg az utazó gyógypedagógusi feladat (1. ábra), addig a jelenlegi összes hirdetésben közel 31%-os gyakorisággal fordul elő. Ez mindenképpen alátámasztja, hogy jelentősen növekedett az integráltan nevelkedő mozgáskorlátozott tanulók száma, illetve gyanítható, hogy felderítésük, szakvéleményezésük és speciális megsegítésük igénye jelentkezik egyre láthatóbban a köznevelés területén.

Ha az SNI speciális iskolai nevelés-oktatásból kivonjuk a fejlesztő nevelés-oktatás gyakoriságát, akkor nem egészen 30% marad, emellett az SNI integrált nevelés-oktatás összesen 40%, ami egyértelműen igazolja, hogy mozgáskorlátozott tanulók esetében nagyobb az igény a szomatopedagógusokra az integrált nevelés-oktatásban, mint a speciális iskolákban. A speciális iskolai nevelés-oktatásban megjelenő új feladat, a fejlesztő nevelés-oktatás emeli meg összesítve az SNI speciális iskolai nevelés-oktatás gyakoriságát.

Az összes szomatopedagógust kereső hirdetés körülbelül 10%-ában fordul elő az SNI integrált óvodai nevelés, a korai fejlesztés és gondozás, illetve a szakértői bizottsági tevékenység, mint feladat. Ezekre az eredményekre is érdemes odafigyelni.

A szomatopedagógia jövőbeni kompetenciáinak átgondolásakor, megújításakor érdemes a fenti vizsgálat eredményeit is figyelembe venni. A kompetenciák elsajátításához szükséges szakmai tartalmak már most is foglalkoznak a komplex diagnosztika, korai fejlesztés, integrált/inkluzív nevelés-oktatás, fejlesztő nevelés-oktatás témaköreivel, a képzés továbbfejlesztésekor javasolt a következő szempontokra fókuszálni:

- a mozgáskorlátozott gyermekek, tanulók speciális óvodai nevelése és iskolai nevelés-oktatása mellett a képzésben legalább akkora figyelmet kell szentelni az integrált nevelés-oktatás sajátosságainak, módszertanának;
- az integrált nevelés-oktatás sajátosságainak, módszertanának, speciális feladatainak oktatásakor különös figyelmet kell szentelni az utazó gyógypedagógusi (szomatopedagógusi) kompetenciáknak (kommunikáció és kapcsolattartás a szülőkkel, gyermek- és tanuló társak tájékoztatása, érzékenyítése, a nem-fogyatékos gyermekek, tanulók szüleinek tájékoztatása, érzékenyítése, többségi pedagógusok támogatása az inklúzióban stb.);
- a speciális iskolai nevelés-oktatás sajátosságainak és módszertanának oktatásakor a képzésben hangsúlyosabban kell megjelennie a fejlesztő nevelés-oktatásra felkészítő elméleti és gyakorlati ismereteknek, kompetenciáknak;

- a pedagógiai szakszolgálati tevékenységek közül a szakértői bizottsági tevékenység és a korai fejlesztés, gondozás jelenik meg erőteljesebben, ezért a szomatopedagógus-képzés tartalmi között a komplex diagnosztikai és korai fejlesztési ismeretek elméleti és gyakorlati oktatásának arányát érdemes tovább növelni.

Felhasznált források:

Benczúr Miklósné – Márkus Eszter (1995): A szomatopedagógus és a rehabilitáció - hazai helyzetkép. *Rehabilitáció* 5/4, 519-523

Péntek Dózsa Melinda – Márkus Eszter (2007): Pályatükör végzett szomatopedagógusokról. ELTE BGGYK, Magyar Tudomány Ünnepe 2007 (előadás és prezentáció, kézirat)

Diplomás pályakövetés <http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr> (2015. 07. 02.)

Gyógypedagógia

http://www.felvi.hu/diploman_tul/karriertervezes/alapszakok_karrierlehetosege/!Szakleirasok/index.php/szakleirasok/szakleiras_konkret?szak_id=34&kpzt=10&kepzes=A

(2015. 07. 02.)

ELTE Diplomás pályakövető rendszer

<http://minoseg.elte.hu/kiadvanyok> (2015. 06.28.)